

SANS PAPIERS?

RIK VAN DAELE

Laat ons niet achter als ‘sans papiers’, schreef een abonnee naar aanleiding van de inleiding tot *Tiecelijn 24*. Het antwoord is *Tiecelijn 25. Jaarboek 5 van het Reynaertgenootschap*, een fraai jubileumnummer. En meteen willen wij de trouwe lezers geruststellen. Jaarboek 6 staat al in de steigers en zal ruiken naar de drukinkt. U zult *Tiecelijn 26* kunnen strelen en u zult opnieuw een krachtig kunstwerk vol beweging in een indrukwekkende, kleurrijke schildering van Lies van Gasse op de cover kunnen aanschouwen.

Vieren betekent dankbaar terugkijken, genieten van het nu-moment en ook naar de toekomst kijken. Terugkijken is dankbaar 25 jaar overschouwen. Is terugkijken naar het eerste gekopieerde nummer, zestien pagina’s dun, deel van een jaargang met slechts twee nummers. We zijn nu tachtig nummers, twee indexen door Marcel Ryssen manueel samengesteld, en enkele exploten verder (twee mooie toeristische gidsen, een cd, prachtige cadeaus voor steunende leden, literaire busreizen, ettelijke lezingen en tentoonstellingen).

Piëteitsvol denken we terug aan medestichter Herman Heyse (1937-1992), een onvergetelijke vriend die een diepe indruk maakte op iedereen die zijn pad kruiste en wiens geest nog steeds in de *Tiecelijn* fles zit. Het Reynaertgenootschap organiseerde in samenwerking met de Heemkundige kring d’Euzie in 2012 voor de twintigste maal de Herman Heyselezing in Stekene. Een eminente rij sprekers verdiepte zich vooral in literatuur en geschiedenis, maar ook in dialectologie en toponymie, alle interessepunten van Herman.

Het is niet de plaats om hier terug te kijken naar de vele honderden artikels. U vindt ze (bijna) alle terug op www.dbnl.nl, het digitale walhalla van de Nederlandse letterkunde. *Tiecelijn* is bijna helemaal digitaal ontsloten. Dat dit tijdschrift het eerste Vlaamse literaire tijdschrift was dat op dit prestigieuze forum volledig is te raadplegen, doet deugd.

Dankbaarheid gaat uit naar tientallen auteurs, naar een rij voortreffelijke redacteuren (die ook vrienden zijn geworden), naar een reeks gepassioneerde kunstenaars die aan het tijdschrift hebben meegewerkt (Wim de Cock stelde jarenlang fraaie houtsneden ter beschikking, Ivo Dewulf en Gerard Gaudaen ontwierpen de logo’s en portretten, Joke van den Brandt en Frank-Ivo van

Damme schiepen erotische taferelen en prachtige kalligrafische oorkonden en andere parels), naar de leden van de raad van bestuur en de algemene vergadering, die de werking hebben geschraagd, naar de subsidiërende overheden (waarvan de provincie Oost-Vlaanderen de standvastigste was) en naar mecenasen die de werking en dan vooral de *Internationale exlibriswedstrijd 1996* ondersteunden, waar Willy Feliërs zijn sterke schouders onder zette. Dank gaat ook uit naar de vele andere medewerkers. Willy Devreese, die de laatste jaren alle artikels zonder uitzondering minutieus corrigeerde, heeft vele vakantiemaanden als een ‘monnik’ doorgebracht.

Vieren is ook kijken naar de toekomst. En dan blijven dezelfde hindernissen opduiken, die voor vele verenigingen en instellingen die met vergelijkbare materies bezig zijn, af en toe de gedaante aannemen van draken en drolerieën: grotere kosten (vooral de posttarieven), meer en meer administratie (het indienen van verantwoordingsstukken bij diverse overheden in steeds andere formats), het steeds ouder wordende lezerspubliek, het wegvallen van medewerkers van het eerste uur ... Wij namen in 2010 afscheid van bibliofoon Wim Gielen, die een merkwaardige ontdekking deed in het huis van de liberale voorman Max Rooses, de eerste conservator van het museum Plantin-Moretus. Wij eren Wim met een artikel over zijn speurtocht naar tot nu toe niet bekende Reynaertschilderingen. In 2012 overleden voordrachtskunstenaar Jo van Eetvelde, graficus Antoon Vermeulen en Leon Matthijs, de bezieler van de Reynaert-reuzen uit Lochristi.

En dan hebben we het nog niet gehad over de matige belangstelling van overheden om het literaire erfgoed een plaats te geven, zowel in Vlaanderen als in Nederland. Het Reynaertgenootschap heeft zich in het literaire leven, in de erfgoedsector, in het cultuurtoerisme en in academische middens een eigen plaats verworven, met een mooie mengeling van producten en bijdragen, van wetenschappelijk tot vulgariserend, van anekdotisch tot sterk gedocumenteerd, van vroeger en nu.

En wat met het papieren boek? De boekenverkoop keldert. Grote uitgeverijen nemen minder en minder risico, wat de kans op verschraling doet toenemen. Het antwoord van de vzw Reynaertgenootschap hierop is een feestelijk cadeau: een uitgave van de Reynaertbewerking van Walter Verniers, een tekst die meteen ook digitaal op www.reynaertgenootschap.be wordt geplaatst. Heerlijk onderwets op papier én met bits en bytes op internet dus.

De papieren versie van het Reynaertlangeafstandswandelpad (dit is waarschijnlijk het langste woord in 25 jaar *Tiecelijn*; het is dan ook een lang pad ...)

dat onze vereniging uitstippelde is verouderd en uit de handel genomen. Het boekje wordt binnenkort vervangen door digitale pagina's met onvoorstelbare doorklikmogelijkheden en onverwachte links.

Het Reynaertgenootschap evalueert, discussieert en bereidt de toekomst voor. Het neemt ook afscheid van 'klassiekers', zoals in 2012 van de Orde van de Vossenstaart. Alles heeft zijn tijd. De toekomst ligt in elk geval in het bevorderen van de studie van de 'matière renardienne', in het leveren van advies, in het stimuleren van creatieve en educatieve projecten en in het vertellen van het verhaal. Eigen literair erfgoed van wereldniveau, dat in de literaire canons van Vlaanderen en Nederland voorkomt, inventariseren, bewaren en ontsluiten. Soms tegen beter weten in en met een overdosis aan passie en zelfopoffering. Omdat de studie van de geschiedenis ons zoveel zegt over onze maatschappij. Cultuur- en literatuurhistorici zijn gewapend als de moderne patiënt klaagt over slapeloosheid en slapheid, over hypocrisie, machtsmisbruik, over de dunne scheidingslijn tussen leugen en waarheid ... Omdat de Reynaertverhalen ons door de eeuwen heen zeggen wie we zijn, of we dat nu graag hebben of niet.

Dat de toekomst ook en vooral digitaal wordt, is een waarheid als een vos. Een steeds betere website, een Facebookpagina, een e-zine en (in de toekomst) een blog, zullen deze evolutie ondersteunen. Om de werking te steunen en te stimuleren zijn gepassioneerde medewerkers en visionaire beleids mensen nodig. Ze zijn ongetwijfeld onder ons.

Tiecelijn 25 stelt niet alleen de vos – hij is op elke pagina aanwezig, al 25 jaar – centraal. Raaf, das en haas, kater, beer, leeuw en wolf kregen al een themanummer. Courtois, Reynaerts Kiekeputtemaatjes en zijn Franse opponent Roonel krijgen aandacht van Paul Verhuyck en Hans Rijns, wiens langere bijdrage werd opgesplitst in kleinere gehelen. Yvan de Maesschalck volgt de hond in het werk van de Portugese Nobelprijswinnaar José Saramago. Hij speurt ook naar andere literaire hondenhistories. A never ending story. De hond speelt doorheen de Reynaertmaterie vele rollen. Reynaert wint van de eenling, maar verliest vaak van het naamloze collectief.

Reynaert trekt (gelukkig) niet altijd aan het langste eind. Willem doet dat wel. Zijn tekst werd al vroeg zelfs in het Latijn vertaald. Mark Nieuwenhuis brengt nu voor het eerst een jambische vertaling van dit bij een breed Reynaertpubliek (ook dat bestaat) onbekende werk, 45 jaar na de eerste Nederlandse vertaling van R.B.C. Huygens. Merkwaardig is de bijdrage van dezelfde auteur over Latijnse grafschriften en lijkklachten in de literatuur van de oudheid en de middeleeuwen.

Geniet van dit feestelijke jaarboek, met volle teugen. En steeds in de wetenschap dat dit 'met mate' moet gebeuren ('mate es tallen spele goet'). Zeker als er een beurs zonder naad mee is gemoeid.

Laten we eindigen met twee klassiekers die het motto van dit tijdschrift en jaarboek zijn geworden: Reynaerts paden zijn 'crom ende menechfoude' (Willem) en 'De vossenjacht is nog steeds niet gesloten' (Willems).